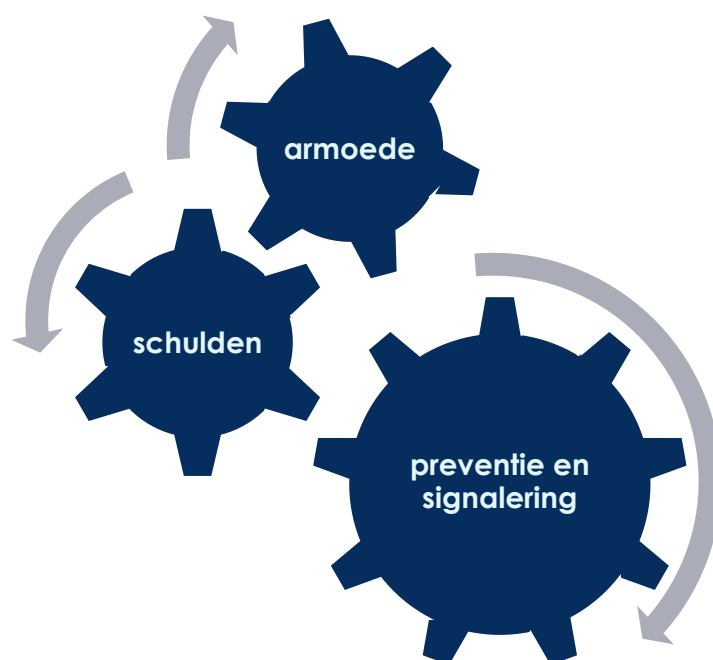

**Addendum bij beleidsplan
Actief uit armoede en schulden – Integrale aanpak
2019-2022**

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
2 Focus op preventie en (vroeg)signalering	4
2.1 Toelichting op fasen en positionering	4
2.2 Focus op preventie en (vroeg)signalering	5
3 Preventie	5
3.1 Wat doen we nu?	6
3.2 Planmatige aanpak preventie	6
4 (Vroeg)signalering	6
4.1 Inwoners in beeld aan de hand van 3 pijlers	7
4.3 Interne verwijzingen	8
4.4 Externe doorverwijzingen	8
4.5 Signaleren door derden	8
4.6 Meer bekendheid geven aan ondersteuningsmogelijkheden	8
5 Curatie	10
5.1 Ondersteuning schuldhulpverlening	11
5.2 Toegang tot schuldhulpverlening in beeld	11
6 Nazorg	11
6.1 Nazorg bij schulden	12
6.2 Nazorg bij armoede	12
7 Financiële gevolgen	12

1 Inleiding

Op 19 december 2018 heeft de gemeenteraad het beleidsplan “Actief uit armoede en schulden – Integrale aanpak 2019-2022” vastgesteld. Dit beleidsplan is gebaseerd op de volgende 4 speerpunten:

1. Op de bewoner afgestemde houding en communicatie;
2. Armoede en schulden voorkomen en bestrijden vanuit een sluitende en integrale aanpak;
3. Doorontwikkelen minimaregelingen;
4. Meer inzicht en grip op de effectiviteit van ons beleid.

Vervolgens heeft het college op 12 maart 2019 het Uitvoeringsprogramma vastgesteld en de raad hierover middels Raadsinformatiebrief 2019-021 geïnformeerd. In dit Uitvoeringsprogramma is voor elk van de 4 speerpunten opgenomen wat we uitvoeren, hoe we dat doen, wanneer we dat doen, en welke indicatoren van toepassing zijn. Begin 2019 zijn we gestart met de uitvoering van dit programma.

Bij de behandeling van het beleidsplan door de raad is besproken dat het eerste jaar van de beleidsperiode gebruikt wordt om te bekijken welke elementen werken en welke naar verloop van tijd bijstelling of aanscherping behoeven. Daarbij is afgesproken de raad te informeren over de effecten van het beleid. De raad is met raadsinformatiebrief 2019-150 in kennis gesteld over de voortgang van de uitvoering en met raadsinformatiebrief 2020-62 over de effecten van het beleid.

Gedurende het eerste uitvoeringsjaar hebben zich daarnaast 3 ontwikkelingen voorgedaan, die vragen om een borging in een aanvullend beleidsplan:

- Motie Armoedebeleid (november 2019);
- Onderzoek door de rekenkamercommissie naar schuldhelpverlening (december 2019);¹
- Onderzoek ex artikel 213a Gemeentewet naar Armoedebeleid in de gemeente Venlo (januari 2020).²

¹ “Helpt de Schuldhelpverlening? Een rekenkameronderzoek naar de schuldhelpverlening in Venlo” d.d. 19 december 2019.

² “Armoedebeleid in de gemeente Venlo (Onderzoek ex artikel 213a Gemeentewet)” januari 2020.

Het vigerende beleidsplan “Actief uit armoede en schulden – Integrale aanpak 2019-2022” blijft van toepassing. In dit addendum scherpen we het beleid aan en borgen we de 3 nieuwe ontwikkelingen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geven we aan waar we de focus leggen in het resterende deel van deze beleidsperiode. In de hoofdstukken 3, 4, 5 en 6 gaan we respectievelijk in op preventie, (vroeg)signalering, curatie en nazorg. In het 7de hoofdstuk treft u de kosten aan.

2 Focus op preventie en (vroeg)signalering

We kiezen ervoor om voor dit addendum het beleid voor zowel armoede als schulden te verdelen in 4 fasen:

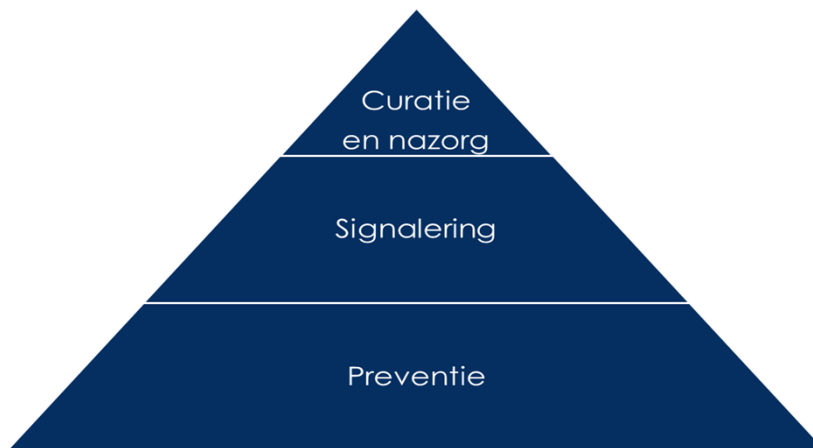
- Preventie
- (Vroeg)signalering
- Curatie
- Nazorg

In het vervolg van deze paragraaf geven we aan wat we verstaan onder de verschillende fasen en hoe de fasen zich ten opzichte van elkaar verhouden. Vervolgens geven we voor het resterende deel van deze beleidsperiode aan waar we de focus leggen.

2.1 Toelichting op fasen en positionering

Bij preventie richten de activiteiten zich op risicogroepen waarvan verwacht kan worden dat ze mogelijk in de problemen komen. Bij vroegsignalering zijn er signalen op inwonerniveau dat er problemen zijn. Deze problemen zijn echter nog niet zo geëscaleerd dat inwoners zelf besloten hebben om hulp te zoeken. Bij curatie heeft de inwoner een hulpvraag geformuleerd en wordt deze hulp geboden. Bij nazorg gaat het om de ondersteuning van de inwoner als een traject is afgerond.

In de afbeelding is de doelgroep voor de verschillende fasen in beeld gebracht. Per fase wordt de doelgroep kleiner.

2.2 Focus op preventie en (vroeg)signalering

Uit zowel het rekenkameronderzoek naar schuldhulpverlening als het interne onderzoek naar armoede blijkt dat de ondersteuning goed loopt. Zo blijkt uit het onderzoek naar het Armoedebeleid in de gemeente Venlo dat het aanbod in Venlo redelijk ruim lijkt, gegeven de in het beleid opgenomen inkomensgrenzen, en dat de regelgeving goed wordt uitgevoerd. De rekenkamercommissie concludeert in het onderzoek naar Schuldhulpverlening, dat het percentage inwoner uit Venlo dat door de inzet van Plangroep hun schuldenprobleem weet op te lossen, met 85% hoog is in landelijk perspectief.

Wat beter kan, is het bereiken van inwoners die risico lopen op armoede en/of schulden of bij wie sprake is van armoede en/of schulden terwijl zij de weg naar ondersteuning (nog) niet hebben gevonden of daar (nog) geen beroep op doen. We leggen daarom de focus voor het resterende deel van deze beleidsperiode op verdere implementatie en uitvoering van preventie en (vroeg)signalering.

In de volgende hoofdstukken gaan we dieper in op de 4 verschillende fasen.

3 Preventie

Met preventie willen we voorkomen dat inwoners in armoede of in schulden terecht komen en daarmee willen we ook voorkomen dat er belemmeringen voor participatie en/of maatschappelijke kosten ontstaan. In dit hoofdstuk geven we in de eerste paragraaf aan wat we nu doen en in de tweede paragraaf geven we aan hoe we preventie op een meer planmatige wijze aan gaan pakken.

3.1 Wat doen we nu?

De Sociale Basis voert nu No Credit, Game Over! ® uit voor scholieren uit het vierde jaar voortgezet onderwijs. Dat is een stadsspel, waarbij jongeren een personage krijgen met schulden. Zij banen zich met een tablet in de hand een weg door de stad in een poging de schulden van het personage op te lossen. Daarvoor moeten ze verschillende organisaties aanspreken zoals een uitzendbureau en een bank om praktische oplossingen te zoeken. Interviews, foto's en documenten dienen aan te tonen dat de jongere niet alleen zijn weg vindt in de wereld van de media, maar vooral in de soms keiharde realiteit.

Daarnaast voert de Sociale Basis MoneyWise uit. Het doel van het project MoneyWise is om statushouders middels een training bewust te maken van het financiële leven in Nederland om daarmee te voorkomen dat er financiële problemen ontstaan.

3.2 Planmatige aanpak preventie

Er zijn echter meer groepen die een risico lopen op armoede en schulden. Dat maakt het noodzakelijk om preventie meer planmatig aan te pakken. Dat kunnen we doen door aan te sluiten bij levensgebeurtenissen; gebeurtenissen in het leven die leiden tot een wijziging in inkomsten of uitgaven. Denk bijvoorbeeld aan werkloos of arbeidsongeschikt worden, geboorte van een kind, 18 jaar worden, voor het eerst zelfstandig gaan wonen, (echt)scheiding, maar ook aan het overlijden van een partner of weer gaan werken vanuit een uitkeringssituatie.

We maken afspraken met maatschappelijke partners die betrokken (kunnen) zijn bij deze levensgebeurtenissen voor het in beeld brengen van de inwoners. Daarnaast ontwikkelen we een passend aanbod om deze inwoners te ondersteunen. Zo kunnen we de inwoner inzicht geven in de financiële consequenties van de levensgebeurtenis. Daarnaast zorgen we ervoor dat de inwoner wegwijs wordt in alle landelijke en lokale regelingen waar hij/zij een beroep op kan doen.

4 (Vroeg)signalering

Het is helaas niet altijd mogelijk om armoede of schulden te voorkomen. Door de coronacrisis kunnen inwoners acuut in financiële problemen zijn geraakt, maar financiële problemen kunnen ook ontstaan door bijvoorbeeld een echtscheiding of werkloosheid. Als voorkomen niet mogelijk is, is het van belang om in een vroeg stadium ondersteuning te bieden. Daarmee kunnen we voorkomen dat een inwoner in een neerwaartse spiraal terecht komt.

Uit onderzoek ten aanzien van schulden is gebleken, dat een inwoner vaak vier tot vijf jaar wacht voordat hij zelf hulp zoekt. Door vroegsignalering kan die periode van vijf jaar worden verkort naar gemiddeld anderhalf jaar. De schuld is dan minder ver opgelopen en kan eenvoudiger worden opgelost.

We weten dat niet alle inwoners in armoede zich bij de gemeente melden voor ondersteuning. Uit onderzoek is gebleken welke groepen het grootste risico op armoede hebben. Met name kinderen tot 12 jaar lopen een bovengemiddeld risico op armoede³. Vanaf 12 jaar daalt het risico op armoede omdat ouders dan weer gaan werken of meer uren gaan werken (vooral moeders). Ook ouderen lopen een bovengemiddeld risico op armoede. In tegenstelling tot wat gedacht wordt, geldt dat niet direct vanaf de AOW-leeftijd, maar op een later moment als met het ouder worden zorgkosten gaan stijgen. Als deze hoge zorgkosten er zijn in combinatie met een laag inkomen, kan het zo zijn dat er te weinig geld overblijft voor andere noodzakelijke uitgaven.

In het huidige beleidsplan “Actief uit armoede en schulden – Integrale aanpak 2019-2022” is als eerste speerpunt opgenomen: “Op de bewoner afgestemde houding en communicatie”. Dat doen we door op een voor de doelgroep meer begrijpelijke manier te communiceren; door de juiste bejegening met een niet-veroordelende houding en door te handelen met respect en begrip voor de complexe situatie waarin inwoners zich bevinden. Dat doen we tot slot door workshops over de kindregelingen. In het “Actieplan Vergroten bereik armoederegelingen” zijn aanvullende acties beschreven. Deze acties zien met name op het informeren van inwoners zelf. In dit hoofdstuk laten we zien hoe we samen met bedrijven, instellingen en andere gemeentelijke afdelingen (risico’s op) armoede en/of schulden signaleren om inwoners zo in een vroeg stadium toe te leiden naar ondersteuning.

In de eerste paragraaf geven we aan hoe we armoede en schulden meer gestructureerd willen gaan signaleren. In de tweede, derde en vierde paragraaf werken we de methoden verder uit. Tot slot geven we in de vijfde paragraaf aan hoe we de mogelijkheden voor ondersteuning meer bij inwoners zelf onder de aandacht gaan brengen, zodat zij ons ook zelf beter weten te vinden.

4.1 Inwoners in beeld aan de hand van 3 pijlers

Het resterende deel van de beleidsperiode zetten we fors in op het in beeld krijgen van inwoners in armoede en/of met schulden. Dat doen we op basis van 3 pijlers:

1. Interne verwijzingen;
2. Externe doorverwijzingen;

³ SCP Armoede in kaart 2019.

3. Signaleren door derden.

Er is sprake van intern verwijzen als inwoners die binnen een team van de gemeente al bekend zijn, intern worden doorgeleid (met instemming van de inwoner). Bij externe doorverwijzingen worden inwoners door bedrijven en instellingen naar de gemeente doorgeleid wanneer zij vermoeden of weten dat sprake is van (dreigende) armoede of schulden. De inwoners nemen zelf contact op met de gemeente; eventueel met hulp van de verwijzer. Bij signaleren door derden geven instellingen en bedrijven zelf signalen af aan de gemeente wanneer zij vermoeden of weten dat er sprake is van schulden. Hierbij kan gedacht worden aan het doorgeven van betalingsachterstanden. De signalen worden doorgegeven met of zonder medeweten van inwoners, maar niet door inwoners zelf.

In de volgende paragrafen gaan we dieper in op deze drie pijlers.

4.3 Interne verwijzingen

We maken afspraken met teams van de gemeente, die naar verwachting met enige regelmaat inwoners met armoede en (risico op) schulden in beeld krijgen. Denk hierbij aan een bijstandsaanvraag of een melding bij het sociaal wijkteam.

4.4 Externe doorverwijzingen

We maken ook afspraken met externe partijen die te maken kunnen krijgen met inwoners in armoede of met schulden. Zo loopt er op dit moment een pilot van de Rechtbank Limburg. Als tijdens een civiele zitting blijkt dat er sprake is van schulden, wordt meteen een gesprek gevoerd met een medewerker van de rechtbank. Deze verwijst zo nodig door naar de gemeente waar iemand woont.

4.5 Signaleren door derden

Per 1 januari 2021 wijzigt de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening. De wijziging geeft gemeenten de mogelijkheid om gegevens van inwoners met betalingsachterstanden in een vroeg stadium uit te wisselen met woningcorporaties, energie- en drinkwaterbedrijven en zorgverzekeraars. Betalingsachterstanden in deze vaste lasten bieden een goede indicatie voor een risico op problematische schulden. Aan de hand van het signaal nemen we contact op met de inwoner en bieden we ondersteuning aan.

Deze wetswijziging komt vanuit schuldhelpverlening, maar het aanbod tot ondersteuning kan breder zijn. We kunnen de inwoner in het contact ook wijzen op de mogelijkheden die de landelijke en lokale regelingen voor minima bieden.

4.6 Meer bekendheid geven aan ondersteuningsmogelijkheden

Zoals aangegeven in de inleiding van dit hoofdstuk, melden inwoners zich niet altijd zelf als zij behoefte hebben aan ondersteuning. Met de hierboven beschreven pijlers

zetten we in op het in beeld krijgen van deze inwoners. Dat zijn inwoners, die al ergens in beeld zijn en van wie een vermoeden bestaat dat zij aangewezen zijn op ondersteuning. Er zijn echter ook inwoners die nergens in beeld zijn. Niet bij de gemeente, maar ook niet bij instellingen of bedrijven. We willen ook deze inwoners wijzen op mogelijke ondersteuning waar zij een beroep op kunnen doen.

Zoals eerder aangegeven is uit onderzoek gebleken dat kinderen jongeren dan 12 jaar en ouderen een bovengemiddeld risico op armoede lopen. In het resterende deel van deze beleidsperiode zetten we extra in op deze twee doelgroepen.

Kinderen

We zien nu dat kinderen in gezinnen met een inkomen tot 101% van het Wettelijk sociaal minima de jeugdregelingen bijna allemaal weten te vinden. Het gebruik van deze regelingen neemt echter af naarmate het inkomen van de ouder(s) stijgt. Het is goed voor te stellen dat werkende ouders met een inkomen tussen 101% en 120 of 130% van het Wettelijk sociaal minimum niet beseffen dat ook zij gebruik kunnen maken van de minimaregelingen. Met een campagne willen we juist deze ouders bereiken. De campagne richt zich enerzijds op het bereiken van de ouders zelf; anderzijds op het netwerk rondom de ouders zoals leerkrachten en trainers. Dit doen we in overleg met de jeugdfondsen.

Er is vanuit Bindkracht een project gestart: "Maak armoede bespreekbaar". Zij zijn binnen de basisscholen bezig om leerkrachten meer bewust te maken van armoede onder de kinderen en wat dit voor deze kinderen betekent. Zij hebben ook met toevoeging van vrijwillige ouders al op een aantal scholen het "arm en rijk-spel" gespeeld. Dit willen ze zoveel mogelijk uitbreiden zodat ook de kinderen onderling begrip tonen voor de situatie.

Ouderen

Uit onderzoek blijkt dat van de 65-plussers tot 80 jaar 2% à 3% een inkomen heeft onder de armoedegrens. Boven de 80 jaar neemt het aandeel armen weer toe. Bij de 80- tot en met 89-jarigen gaat het nog om 4% à 6%, maar bij de 90-plussers om bijna 11%.⁴ De stijging van het aandeel armen bij het stijgen van de leeftijd wordt ingegeven door (hoge) zorgkosten. Deze groep kon voorheen prima rondkomen van het inkomen, maar met het stijgen van zorgkosten blijft er (te) weinig geld over. We willen de campagne ook op deze groep richten al is de ondersteuning die we kunnen bieden aanzienlijk kleiner.

⁴ Onderzoek Armoede in kaart 2019.

Ouderen kunnen immers geen gebruik maken van de regelingen voor de jeugd en van de Individuele inkomenstoeslag. Deze laatste regeling is namelijk wettelijk begrensd tot de pensioengerechtigde leeftijd. Daarbij kan een inwoner alleen voor bijzondere bijstand in aanmerking komen als er ook daadwerkelijk bijzondere kosten worden gemaakt. Kosten van levensonderhoud zoals voeding en vaste lasten en zorgkosten vallen hier niet onder. Wel kunnen ouderen gebruik maken van de Collectieve Ziektekosten Verzekering voor minima, waarbij een tegemoetkoming in de premie voor het meest uitgebreide pakket wordt verstrekt (VGZ GemeentePakket Compleet + € 0 eigen risico). We kunnen daarnaast ondersteuning bieden bij het opstellen van een budgetplan, waarbij gekeken wordt of iemand passende verzekeringen heeft, er recht bestaat op toeslagen en bijvoorbeeld of een voordeligere energieleverancier mogelijk is.

Schulden

Voor inwoners met schulden sluiten we aan bij de landelijke campagne "Kom uit je schuld". In deze campagne staan de verhalen van ervaringsdeskundigen, de ambassadeurs, centraal. De "coming out" over hun schuldprobleem bleek de eerste stap op weg naar een oplossing. Hierdoor kwamen ze in contact met de juiste instanties en waren in staat om – soms na een langdurig gevecht – weer op eigen benen te staan. De campagne moedigt andere mensen aan om hetzelfde te doen: praat erover met je omgeving. Door te laten zien, dat het hebben van schulden niets vreemds is, wordt het praten erover en hulp zoeken eenvoudiger.

5 Curatie

Het doel van curatie is het bieden van ondersteuning aan inwoners met een laag inkomen en/of met schulden. Uit het 213a-onderzoek naar armoede blijkt dat het aanbod van minimaregelingen in Venlo redelijk ruim lijkt, gegeven de in het beleid opgenomen inkomensgrenzen. Het onderzoek van de rekenkamercommissie naar schuldhulpverlening laat zien, dat schuldregelingen een slagingspercentage kennen van 85%.

In het beleidsplan "Actief uit armoede en schulden – Integrale aanpak 2019-2022" is bij speerpunt 3 "Doorontwikkelen minimaregelingen" opgenomen dat een alternatief voor de uitvoering van de Geld Terug Regeling wordt opgezet. Dit is gerealiseerd door het opzetten van de Participatieregeling voor minima, waarbij minima een participatiebudget krijgen van € 100,- per kalenderjaar om te besteden bij aangesloten partners. Na de invoering van deze participatieregeling, ligt de focus nu op het verbeteren hiervan.

We brengen geen wijzigingen aan in het aanbod van de minimaregelingen of het aanbod van schuldhulpverlening. Wel maken we voor inwoners beter inzichtelijk op welke wijze wij hem/haar ondersteunen bij schulden (paragraaf 1) en maken we de toegang tot schuldhulpverlening inzichtelijk (paragraaf 2).

5.1 Ondersteuning schuldhulpverlening

Een inwoner kan bij de Klantadviseur Schuldhulpverlening terecht voor een adviesgesprek. De Klantadviseur bespreekt met de inwoner hoe hij/zij het beste ondersteund kan worden. Daarbij is van belang of de schulden binnen 3 jaar volledig uit het inkomen kunnen worden afgelost. Als dat niet zo is, spreken we van een problematische schuld. De inwoner wordt dan door de klantadviseur naar Plangroep begeleid om tot een schuldregeling te komen tegen finale kwijting. Als er geen sprake is van een problematische schuld, kan de schuld ook door het voorliggend veld worden opgelost. Bijvoorbeeld door een vrijwilliger of door de sociale basis.

Wij werken volgens de schuldhulpverleningsnormen van de NVVK en bieden ook de producten aan die de NVVK hanteert. Denk aan stabilisatie, duurzame financiële dienstverlening, budgetbeheer, beschermingsbewind en een schuldregeling. Voor een inwoner is het op dit moment echter onvoldoende duidelijk met welke producten we hem/haar ondersteunen. We leggen deze producten daarom vast in de Beleidsregels schuldhulpverlening gemeente Venlo.

5.2 Toegang tot schuldhulpverlening in beeld

In Venlo zijn veel partijen actief om inwoners met financiële problemen te ondersteunen. De samenwerkingen met en tussen deze partijen zijn niet altijd even duidelijk. We brengen daarom in beeld welke partijen in Venlo betrokken zijn bij schuldhulpverlening, wat zij doen en hoe zij tot elkaar in verhouding staan. Dit doen we in samenwerking met de Alliantie Vrijwillige schuldhulp. Daarbij onderzoeken we hoe we de toegang idealiter zien en of we daar al aan voldoen. Als dat niet het geval is, werken we toe naar een betere toegang.

6 Nazorg

Het doel van nazorg is het voorkomen dat iemand opnieuw een beroep moet doen op ondersteuning bij armoede of schulden. Uitstroom is geslaagd als deze langdurig, dan wel permanent is. In de eerste paragraaf geven we aan wat we doen om terugval in schulden te voorkomen. In de tweede paragraaf geven we aan wat we doen om terugval in armoede te voorkomen.

6.1 Nazorg bij schulden

Een schuldregeling is voor een inwoner een intensief traject, dat drie tot vijf jaar duurt. Niet iedere inwoner is bij het einde van een schuldregeling financieel zelfredzaam. We kijken 6 maanden voor het einde van de schuldregeling samen met de inwoner en de bewindvoerder naar wat de inwoner nodig heeft om financieel zo zelfredzaam mogelijk te zijn. Dat kan een afbouw van de ondersteuning door de bewindvoerder zijn, maar bijvoorbeeld ook budgetbegeleiding. We ondersteunen de inwoner als dat nodig is ook na de schuldregeling om terugval in schulden te voorkomen. Hierin zoeken we de samenwerking met externe partners.

6.2 Nazorg bij armoede

Het gaan werken vanuit een uitkeringssituatie is een levensgebeurtenis met financiële consequenties. Deze levensgebeurtenissen zijn al aan de orde geweest in hoofdstuk 2. Inwoners die vanuit een uitkering aan het werk gaan bieden we ondersteuning aan in het kader van preventie.

7 Financiële gevolgen

Dit addendum wijzigt de financiële gevolgen van het Beleidsplan “Actief uit armoede en schulden – Integrale aanpak 2019-2022” niet.